

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 43/2021 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Meri Pensamo, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitussihteeri Eeva Vartio, työ- ja elinkeinoministeriö
- apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- hallitusneuvos Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö
- juristi Antti Ristimäki, Kansaneläkelaitos
- johtava asiantuntija Timo Aulanko, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- johtava asiantuntija Timo Aulanko, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- kehittämisasiantuntija Päivi Salovaara, KEHA-keskus
- palvelupäällikkö Emmi Lahti, Keski-Suomen TE-toimisto
- juristi, johdon tuki Tuomas Kallio, Uudenmaan TE-toimisto
- maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö Ilkka Haahtela, Helsingin kaupunki
- työllisyyspäällikkö Sanna Mäensivu, Rovaniemen kaupunki
- palvelupäällikkö, TYP-johtaja Tommi Eskonen, Tampereen kaupungin työllisyys- ja kasvu-palvelut
- kehittämispäällikkö Erja Lindberg, Suomen Kuntaliitto
- projektikoordinaattori Jari Lindström, Suomen Kuntaliitto
- kehittämisen asiantuntija Sanja Mursu, KT Kuntatyönantajat
- toiminnanjohtaja Aki Villman, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry
- professori Olli Mäenpää

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- vakuutusosasto
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Henkilöstöpalveluyritysten Liitto ry
- Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
- Palvelualojen työnantajat PALTA ry
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- Suomen Kasvupalveluiden tuottajat ry
- Työttömien Keskusjärjestö ry
- dosentti, tenure track -professori Anu Mutanen

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Paltamon kunta
- STTK ry
- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, työttömyysturvalakia sekä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia.

Asiakas voitaisiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilun aikana siirtää toisen kokeilukunnan asiakkaaksi tai takaisin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai asiakkaan turvallisuuteen liittyvästä perustellusta syystä. Työttömyysturvatehtäviä siirrettäisiin laajemmin työ- ja elinkeinotoimistoilta kokeilualueiden kunnille. Keskeisimmät lisättävät tehtävät liittyvät työnhaun voimassaoloon ja sen ratkaisemiseen, onko henkilö työtön.

Muutoksenhakua harkinnanvaraista kulukorvausta koskevista päätöksistä selkeytettäisiin. Viranomaisen harkintaan perustuvasta korvauksen epäämisestä ei olisi oikeutta hakea muutosta ja päätöksen muilta osin muutoksenhaku tapahtuisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutusoikeuteen.

Asiakastietojärjestelmien käyttöoikeuksia koskevaa sääntelyä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa korjattaisiin. Lisäksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin tehtäisiin eräitä pienempiä muutoksia.

Lait on tarkoitettu pääosin tulemaan voimaan 1.6.2021. Työttömyysturvatehtävien laajempaa siirtoa kunnille koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan vasta 2.10.2021.

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia (1269/2020, jäljempänä kuntakokeilulaki), julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia (916/2012), työttömyysturvalakia (1290/2002) sekä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia (1369/2014, jäljempänä TYP-laki).

Esityksen taustalla on kuntakokeilulakia koskevien esitysten (HE 87/2020 vp ja HE 114/2020 vp) käsittelyn yhteydessä hyväksytyt kaksi eduskunnan lausumaa, joista ensimmäisessä edellytetään, että hallitus valmistelee säännökset, jotka mahdollistavat kokeilualan kunnan asiakkaan siirtämisen perustellusta syystä työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi. Toisessa lausumassa eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee tarvittavat säännökset työttömyysturvatehtävien kokeilulaissa säädettyä laajemmaksi siirtämiseksi työ- ja elinkeinotoimistoilta kokeilualan kunnille. Lausumiin sisältyneiden toimeksiantojen lisäksi esityksessä ehdotetaan selkeytettäväksi säännöksiä harkinnanvaraista kulukorvausta koskevien päätösten muutoksenhausta. Samalla kuntakokeiluja koskevaan lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä muita muutoksia, jotka liittyvät alkuperäisen hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn aikana ja tämän jälkeen ilmenneisiin muutostarpeisiin.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja kannattaa esityksessä ehdotettujen lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Asiakkuuden siirto

Kuntakokeilulain 4 §:n mukaan kokeilualan kunnan asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, työllistettyinä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan tai jotka ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä. Työ- ja elinkeinotoimisto siirtää 5 §:n 1 momentin mukaan 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön sen kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on kotikunta. Työ- ja elinkeinotoimisto voi jättää henkilön siirtämättä kokeilualan kunnan asiakkaaksi asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai muusta perustellusta syystä.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilua koskevista hallituksen esityksistä antamassaan mietinnössä (TyVM 16/2020 vp) työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että sääntely ei mahdollista asiakkuuden siirtämistä kotikunnasta toisen kokeilukunnan asiakkaaksi tai takaisin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi, ellei henkilön kotikunta muutu. Valiokunta totesi, että asiakkaan olosuhteet voivat kotikunnan asiakkuuden aikana syystä tai toisesta muuttua siten, että asiakas ei tosiasiallisesti pysty käyttämään kotikuntansa tarjoamia palveluita. Valiokunta piti tilannetta epätarkoituksenmukaisena ja katsoi, että perustellusta syystä asiakkuus tulee voida siirtää asiakkaan kotikunnasta takaisin työ- ja elinkeinotoimistoon, jolloin asiakkaalla on mahdollisuus valita, minkä työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamia palveluita hän käyttää. Valiokunta edel-

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

lytti mietinnössään, että hallitus valmistelee tarvittavat säännökset asiakkaan valinnanvapauden turvaamiseksi ja antaa niitä koskevan esityksen eduskunnalle mahdollisimman pian.

Käsittelyssä olevassa esityksessä ehdotetaan lain muuttamista siten, että työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää kokeilun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan takaisin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi tai toisen kokeilukunnan asiakkaaksi sillä edellytyksellä, että kohdekunta suostuu siirtoon. Siirto edellyttää asiakkaan pyyntöä sekä sitä, että siirtäminen on tarpeen asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai asiakkaan turvallisuuteen liittyvästä perustellusta syystä ja että siirtäminen ei vaaranna asiakkaan mahdollisuutta saada palvelutarpeensa mukaisia palveluja. Valiokunta kannattaa ehdotettuja muutoksia.

Kokeilukunnan työttömyysturvatehtävät

Työllisyyden kuntakokeilussa suurin osa työttömyysturvaan liittyvistä tehtävistä on työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä myös kokeilukuntien asiakkaiksi siirtyvien osalta. Kokeilualueen kunnan tehtävänä on kuntakokeilulain 12 §:n mukaan antaa työvoimapoliittinen lausunto vain työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun ja palvelun sisältymisestä työllistymissuunnitelmaan sekä omaehtoisen ja maahanmuuttajan työttömyysetuudella tapahtuvan omaehtoisen opiskelun työttömyysetuudella tukemisen edellytyksistä ja edellytysten lakkaamisesta sekä opiskelun seurannasta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ilmaisi mietinnössään (TyVM 16/2020 vp) huolensa siitä, että ehdotettu työnjako työttömyysturva-asioissa työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilukunnan välillä lisää työttömyysturva-asioiden hoitamisen edellyttämää työmäärää sekä aiheuttaa viivettä työttömyysturvalausuntojen antamiseen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta katsoi, että riski etuuskäsittelyn viivästymisestä on vakava, mikä puolestaan vaarantaa henkilön toimeentuloturvan toteutumisen.

Esityksessä ehdotetaan työttömyysturvatehtäviä siirrettäviksi työ- ja elinkeinotoimistoilta kokeilualueiden kunnille nykyistä laajemmin. Jatkossa kokeilualueen kunta antaa sellaisia työvoimapoliittisia lausuntoja, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa ja joita annetaan nykyisin pääosin työ- ja elinkeinotoimiston muun asiakaspalvelun yhteydessä. Tavoitteena on nopeuttaa lausuntojen antamista yksinkertaistamalla niiden antamiseen liittyvää menettelyä ja vähentämällä tarpeetonta edestakaista ilmoittelua kokeilualueen kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston välillä. Valiokunta kannattaa ehdotettua muutosta ja katsoo, että sujuva lausuntoprosessi on edellytys sille, että toimeentuloa turvaavat työttömyysetuudet voidaan maksaa viivytyksettä.

Kokeilukunnan resurssit. Kokeilualueen kunnan työttömyysturvatehtäviin liittyvä selvittämis- ja tiedonvälitystehtävä muodostaa merkittävän osan nyt siirrettäviksi ehdotettujen työvoimapoliittisten lausuntojen edellyttämistä tehtävistä. Tämän vuoksi uusien tehtävien ei arvioida vaarantavan kuntien tosiasiallisia edellytyksiä suoriutua uudesta tehtävästä, eikä työ- ja elinkeinotoimistojen virkamiehiä ehdoteta siirrettäviksi kokeilualueiden kuntiin uuden lausuntotehtävän hoitamiseksi.

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

Asiantuntijakuulemisessa valiokunnalle tuotiin esiin työttömyysturvatehtävien siirron riittävän resursoinnin tärkeys ja välttämättömyys. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy näihin käsityksiin ja toteaa, että nyt esitetystä tehtäväsiirrosta kokeilualueiden kunnille mahdollisesti aiheutuvat lisäresurssitarpeet tullaan huomioimaan ns. pohjoismaisen työvoimapalvelumallin yhteydessä vuonna 2022.

Asiakastietojärjestelmien käyttöoikeus

Esityksessä ehdotetaan kuntakokeilulain 14 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmä URA:n käyttöoikeus voidaan myöntää kokeilulaissa tarkoitetuista tehtävistä vastaavan kuntayhtymän palveluksessa olevalle virkamiehelle vastaavin edellytyksin kuin kunnan palveluksessa olevalle virkamiehelle. Lisäksi TYP-lain 9 §:n 4 momenttia muutetaan siten, että TYPPI-rekisterin käyttöoikeus voidaan myöntää työ- ja elinkeinotoimistoon, kuntaan tai Kansaneläkelaitokseen työsuhteessa olevalle henkilölle. Jatkossa ei siten enää edellytetä, että henkilö on virkasuhteessa viranomaiseen.

Valiokunta kannattaa ehdotettuja muutoksia ja katsoo, että asiakasrekistereiden käyttöoikeussäätelyyn ehdotetut muutokset tukevat viranomaisten palveluiden yhteensovittamista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen sekä Kelan erilaiset palvelumallit ja niiden edellyttämät viranomaisrajat ylittävä yhteistyö tunnistetaan lainsäädännössä. Valiokunta katsoo, että lainsäädännön muutostarpeita tulee selvittää näiltä osin myös kokeilun aikana, jotta viranomaisten yhteistyön edellytyksiä yhteisten asiakkaiden asioiden hoidossa pystytään parantamaan.

Tiedolla johtamisen välineet. Asiantuntijakuulemisessa valiokunnan huomiota on kiinnitetty kokeilualueiden kuntien puutteellisiin tiedolla johtamisen välineisiin julkisten työvoimapalveluiden järjestämistä varten. Kokeilualueiden kunnilla ei ole oikeutta työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojärjestelmässä olevien tietojen käsittelyyn data-analytiikan keinoin toisin kuin työ- ja elinkeinotoimistoilla. Keinot ovat tarpeen, koska työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmä ei sisällä raportointiominaisuuksia.

Valiokunta pitää tärkeänä ja perusteltuna, että kokeilukunnilla olisi käytössään tehokkaat operatiivisen johtamisen ja tietojohdamisen välineet. Saadun selvityksen mukaan lähtökohta on, että kunnille tulee vastaavat välineet kokeilutehtävien tietojohdamiseen ja operatiiviseen johtamiseen kuin työ- ja elinkeinotoimistoilla on. Sen sijaan URA-järjestelmästä tietoja ei voi siirtää kuntien omiin järjestelmiin tietojohdamista varten.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

17 §. Tiedonsaantioikeus, palvelun epääminen ja muutoksenhaku. Pykälän 2 momentin mukaan kokeilualueen kunnan tekemään päätökseen ja ratkaisuun sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa säädetään muutoksenhausta ja muutoksen-

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

haun rajoituksista sekä oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutuksesta päätöksen täytäntöönpanoon. Muutoksenhausta Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan työvoimapolitiittisen lausunnon perusteella antamaan päätökseen säädetään työttömyysturvalaissa.

Valiokunta huomauttaa, että 2 momentti ei sanamuotonsa vuoksi sellaisenaan sovellu työ- ja elinkeinotoimiston tekemään asiakkuuden siirtoa kokeilun aikana koskevaan päätökseen. Myöskään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutoksenhakua koskeva 14 luvun 1 § ei suoraan sovellu kyseiseen päätökseen, koska siinä säädetään muutoksenhausta työ- ja elinkeinotoimiston julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla tekemään päätökseen.

Valiokunta katsoo, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin on tarpeen lisätä säännös muutoksenhausta asiakkuuden siirtoa koskevaan työ- ja elinkeinotoimiston päätökseen. Valiokunta ehdottaa, että säännös lisätään pykälän 2 momenttiin. Samalla momenttiin on tarpeen tehdä lakitekkinen täsmennys.

2. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:n ja 14 luvun muuttamisesta

14 luku. Muutoksenhaku

1 §. Oikaisuvaatimus ja valitus. Esityksessä ehdotetaan selkeytettäväksi muutoksenhakua harkinnanvaraista kulukorvausta koskevista päätöksistä. Pykälän 3 momentin 3 kohta jaetaan a ja b alakohdiksi, joista a alakohta vastaa nykyistä 3 kohtaa ja b kohtaan ehdotetaan lisättäväksi harkinnanvaraista kulukorvausta koskeva osittainen valituskielto. Valiokunta ehdottaa, että b alakohta täsmennetään ja sanamuoto muutetaan vastaamaan esityksen perusteluja (s. 36) siten, että muutoksenhakukiello koskee tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuvaa epäävää päätöstä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 43/2021 vp sisältyvät 3. ja 4. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 43/2021 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 1 §, 4 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §:n 2 momentti, 12 §, 14 §:n 2 ja 3 momentti, 16 §:n 1 ja 2 momentti, 17 §:n 2 momentti ja 22 §:n 2 momentti, sekä

lisätään 5 §:ään uusi 4—6 momentti, 8 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 12 a §, 20 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 25 § seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät alueellaan eräitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettuja palveluja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta, hoitavat eräitä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettuja tehtäviä työ- ja elinkeinotoimiston asemesta ja antavat eräitä työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta.

4 §

Kokeilun alueen kunnan asiakkaat

Kokeilun alueen kunnan asiakkaita ovat 1 momentissa tarkoitettuihin asiakasryhmiin kuuluvat henkilöt, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet työnhakijaksi tai kokeilun aikana ilmoittautuvat työnhakijaksi ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilun alueen kunnan asiakkaaksi.

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

5 §

Asiakkuuden siirtäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi, jos:

- 1) asiakas sitä pyytää;
- 2) siirtäminen on tarpeen asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai asiakkaan turvallisuuteen liittyvästä perustellusta syystä; ja
- 3) siirtäminen ei vaaranna asiakkaan mahdollisuutta saada palvelutarpeensa mukaisia palveluja.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan muun kokeilun alueen kunnan kuin hänen kotikuntansa asiakkaaksi, jos 4 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät ja kunta, johon asiakas pyytää siirtoa, hyväksyy siirron.

Työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava 4 ja 5 momentissa tarkoitettu siirrostasi asiakkaalle ja hänen kotikunnalleen sekä 5 momentissa tarkoitettu siirrostasi asiakkuuden vastaanottavalle kokeilun alueen kunnalle. Kokeilun alueen kunnan ja asiakkaan laatima 9 §:ssä tarkoitettu suunnitelma velvoittaa asiakasta ja siirron jälkeen asiakkuudesta vastaavaa työ- ja elinkeinotoimistoa tai kokeilun alueen kuntaa siihen saakka, kunnes se on tarkistettu. Työnhakijan on ilmoitettava suunnitelmassa sovittujen toimien toteutumisesta sille työ- ja elinkeinotoimistolle tai kokeilun alueen kunnalle, joka vastaa hänen asiakkuudestaan siirron jälkeen.

8 §

Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi

Kokeilun alueen kunta arvioi asiakkaansa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettua monialaisen yhteispalvelun tarpeen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Jos kokeilun alueen kunnan asiakas täyttää mainitun lain 2 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset ja hänellä on monialaisen yhteispalvelun tarve, kokeilun alueen kunta vastaa mainitun lain 3 §:ssä tarkoitetuista kartoitusjakson toimenpiteistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan ja arvioi mainitun lain 6 §:ssä tarkoitettua monialaisen yhteispalvelun päättymisen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Mitä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 2 §:n 4 momentissa säädetään Kansaneläkelaitoksen oikeudesta antaa tietoja työ- ja elinkeinotoimistolle monialaisen yhteispalvelun tarpeen arvioimiseksi, sovelletaan tietojen antamiseen kokeilun alueen kunnalle sen asiakkaasta.

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

10 §

Kokeilualueen kunnan julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin palveluihin sovelletaan, mitä niistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, sen nojalla annetuissa säännöksissä ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa säädetään, ellei tässä laissa toisin säädetä. Mitä mainituissa laeissa ja niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädetään työ- ja elinkeinotoimistosta, työ- ja elinkeinoviranomaisesta, näiden tehtävistä ja ilmoitusvelvollisuudesta työ- ja elinkeinotoimistolle, koskee kokeilualueen kuntaa sen hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä lukuun ottamatta, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä säädetään opiskelijoiden valitsemisesta koulutukseen ja 5 §:ssä koulutuksen keskeyttämisestä ja keskeyttämisperusteiden ilmoittamisesta työ- ja elinkeinotoimistolle. Mitä muualla lainsäädännössä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla maksettavista tai työ- ja elinkeinotoimiston myöntämistä korvauksista, tuista tai etuuksista, sovelletaan kokeilualueen kunnan tämän lain nojalla myöntämiin korvauksiin, tukiin ja etuuksiin.

11 §

Työkokeilua ja palkkatukea koskevat poikkeukset

Työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen palkkatuen myöntämisestä noudattaen, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa säädetään, jos palkkatuen hakijana on:

- 1) kokeilualueen kunta;
- 2) kuntayhtymä, jossa kokeilualueen tai kokeilualueiden kunnilla on enemmistö äänivallasta;
- 3) yhteisö, joka on kokeilualueen tai kokeilualueiden kuntien määräysvallassa;
- 4) yhteisö, joka on sellaisen kuntayhtymän määräysvallassa, jossa kokeilualueen tai kokeilualueiden kunnilla on enemmistö äänivallasta.

12 §

Kokeilualueen kunnan kotoutumisen edistämiseen ja aktivointisuunnitelmaan liittyvät tehtävät

Kokeilualueen kunta vastaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 luvussa työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi säädettyjen palvelujen ja toimenpiteiden järjestämisestä asiakkailleen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Edellä tarkoitettuihin palveluihin ja toimenpiteisiin sovelletaan, mitä niistä mainitussa luvussa säädetään.

Sen lisäksi, mitä 9 §:ssä säädetään aktivointisuunnitelmaan liittyvistä tehtävistä, kokeilualueen kunta tekee asiakkaalleen kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 5 §:n 6 momentissa tarkoitetun päätöksen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

12 a §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Kokeilualueen kunta antaa työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon:

1) työttömyysturvalain 2 luvun 1 ja 2 §:ssä, 4 §:n 1 momentissa sekä 13 §:n 4 momentissa säädettyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä;

2) työttömyysturvalain 2 luvun 5 a ja 10 a §:n soveltamisesta ja niissä tarkoitetuista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä;

3) työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun ja työllistymistä edistävän palvelun sisältymisestä työnhakijan kanssa laadittuun edellä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun suunnitelmaan; työvoimapolitiittisen lausunnon julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutuksesta antaa kuitenkin työ- ja elinkeinotoimisto;

4) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun opintojen todisteellisesta keskeytymisestä sekä mainitun lain 5—7 §:ssä säädettyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

5) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettuun opiskelun tukijasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeytymisestä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen toimivaltaan antaa työvoimapolitiittinen lausunto kokeilualueen kunnan asiakkaan oikeudesta työttömyysetuuteen sovelletaan työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 2 momenttia. Kokeilualueen kunnan ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon sovelletaan työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 3 ja 4 momenttia.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä tiedoista sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen oikeudesta antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja kokeilualueen kunnan asiakkaan oikeudesta työttömyysetuuteen voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Kokeilualueen kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 2 §:n 4 momentin nojalla säädetään kulukorvauksen määräytymisestä ja työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle.

Kokeilualueen kunnan oikeuteen saada tietoja 1 momentissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:ssä säädetään työ- ja elinkeinotoimiston oikeudesta tietojen saamiseen. Mitä työttömyysturvalain 13 luvun 3 §:ssä säädetään työvoimaviranomaisesta, koskee kokeilualueen kuntaa sen hoitaessa 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä.

14 §

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käyttö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus voi myöntää kokeilualueen kunnan tai kokeilualueen kuntien perustaman tässä laissa tarkoitetuista tehtävistä vastaavan kuntayhtymän hakemuksesta sen henkilöstöön kuulu-

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

valle virkamiehelle käyttöoikeuden asiakastietojärjestelmään, jos se on välttämätöntä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Käyttöoikeus voidaan myöntää, jos tässä laissa tarkoitettut tehtävät tai tässä laissa tarkoitettuihin palveluihin, tukiin tai asiakasprosesseihin liittyvät valvonta-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- tai ohjaustehtävät muodostavat vähintään puolet käyttöoikeuden hakijan tehtäväkuvasta eikä asiakastietojen käyttötarve ole satunnaista eikä harvinaista. Tietojärjestelmään tallennettujen henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuojalaki*) ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Kokeilun alueen kunnan ja kokeilun alueen kuntien perustaman tässä laissa tarkoitetuista tehtävistä vastaavan kuntayhtymän virkamiehen käyttöoikeuden muuttamiseen ja poistamiseen sovelletaan, mitä työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehen käyttöoikeuden muuttamisesta ja poistamisesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 a §:ssä.

16 §

Valtion rahoitus kokeilun alueille

Tässä laissa tarkoitettut palvelut maksetaan valtion talousarviosta työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettua määrärahaa (*työllisyysmääräraha*) ja työttömyysetuusmäärärahaa talousarviossa myönnettyjen määrärahojen rajoissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrittelee kiintiön, johon asti kokeilun alueella on käyttövaltuus. Ennen käyttövaltuuden antamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on kuultava kokeilun alueen kuntia.

Mitä valtion talousarviosta annetussa laissa (423/1988) säädetään määrärahan käyttämisestä, koskee kokeilun alueen kuntaa sen käyttäessä valtion määrärahoja.

17 §

Tiedonsaantioikeus, palvelun epäminen ja muutoksenhaku

Kokeilun alueen kunnan tekemään päätökseen ja ratkaisuun sekä työ- ja elinkeinotoimiston 5 §:n 4 ja 5 momentin nojalla tekemään päätökseen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston päätöstä ja ratkaisua koskien muutoksenhausta ja muutoksenhaun rajoituksista sekä oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutuksesta päätöksen täytäntöönpanoon. Kokeilun alueen kunnan päätöstä koskeva julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 2 §:ssä tarkoitettu valituskirjelmä on toimitettava kyseiseen kokeilun alueen kuntaan. Muutoksenhausta Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan työvoimapolitiittisen lausunnon perusteella antamaan päätökseen säädetään työttömyysturvallais-

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

20 §

Kokeilun alueen kunnan ja sen asiakkaan tiedonantovelvollisuus

Tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen tietojen ilmoittamisesta voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

22 §

Valvonta

Jos kokeilun alueen kunnassa havaitaan tässä laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämisessä olennaisia puutteita taikka toiminta muutoin on lainvastaista, aluehallintovirasto voi antaa kunnalle määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

25 §

Kokeilun päättymiseen liittyvät siirtymäsäännökset

Työttömälle työnhakijalle laadittu 9 §:ssä tarkoitettu suunnitelma velvoittaa asiakasta ja työ- ja elinkeinotoimistoa sen jälkeen, kun tämän lain voimassaolo on päättynyt tai kun kokeilun alueen kunnan toimivalta on aluehallintoviraston 22 §:n nojalla antaman määräyksen johdosta päättynyt, siihen saakka, kunnes se on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:ssä säädetyn mukaisesti tarkistettu.

Työ- ja elinkeinotoimisto on toimivaltainen kokeilun alueen kunnan tämän lain nojalla tekemää päätöstä tai ratkaisua koskevassa asiassa, joka on vireillä kun tämän lain voimassaolo päättyy tai kokeilun alueen kunnan toimivalta päättyy aluehallintoviraston 22 §:n nojalla antaman määräyksen johdosta, tai joka tulee vireille, kun tämän lain voimassaolo on päättynyt tai kokeilun alueen kunnan toimivalta on päättynyt aluehallintoviraston 22 §:n nojalla antaman määräyksen johdosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 12 a §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta sekä 5 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 2 päivänä lokakuuta 2021.

2.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:n ja 14 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 9 luvun 5 § sekä 14 luvun 1 §:n 3 momentin 3 kohta, 2 ja 3 §, sellaisina kuin ne ovat, 9 luvun 5 § laissa 1555/2015, 14 luvun 1 §:n 3 momentin 3 kohta laissa 1456/2016, 14 luvun 2 § laissa 1133/2014 ja 14 luvun 3 § osaksi laeissa 548/2017 ja 474/2015, ja *lisätään* 14 lukuun uusi 4 § seuraavasti:

9 luku

Kulukorvaus

5 §

Työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain soveltaminen

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kulukorvaukseen sovelletaan työttömyyskassalakia (603/1984) ja työttömyysturvalain:

- 1) 11 luvun 2 §:ää (velvollisuus tietojen antamiseen);
- 2) 11 luvun 3 §:ää (etuutta koskeva päätös);
- 3) 11 luvun 5 §:ää (maksamistapa);
- 4) 11 luvun 6 §:ää (maksamisen väliaikainen keskeyttäminen tai vähentäminen);
- 5) 11 luvun 10 §:ää (takaisinperintä);
- 6) 11 luvun 13 §:ää (kuittaaminen);
- 7) 11 luvun 14 §:ää (työttömyysetuuden periminen eräissä tapauksissa);
- 8) 11 luvun 15 §:ää (työttömyysetuuden ulosmittaus);
- 9) 11 luvun 15 a §:ää (takaisinperintäsaatavan vanhentuminen);
- 10) 12 lukua (muutoksenhaku);
- 11) 13 luvun 1, 3—8 ja 10 §:ää (eräät tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset).

Jos Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa maksaa työttömyysturvalain 11 luvun 8 §:ssä säädetyllä tavalla työttömyysetuutta ilman päätöstä ja työttömyysetuuden saajalla on oikeus saada kulukorvausta, Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi vastaavasti maksaa myös sen ilman päätöstä. Kulukorvaus maksetaan tällöin täysimääräisenä.

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

14 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos:

3) päätöksellä on evätty:

a) korvaus matka- ja yöpymiskustannuksista sillä perusteella, että 10 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetty edellytys ei täyty;

b) 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu kulukorvaus työ- ja elinkeinotoimiston **tarkoituksenmukaisuusharkinnan** perusteella;

2 §

Muutoksenhaku kulukorvausta koskevasta päätöksestä

Poiketen siitä, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, 9 luvun 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettua kulukorvausta koskevaan päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusosoikeudelta. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava päätöksen tehneelle työ- ja elinkeinotoimistolle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon. Työ- ja elinkeinotoimiston on käsiteltävä valitus oikaisuvaatimuksena. Jos työ- ja elinkeinotoimisto ei voi oikaista päätöstä, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

3 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tämän lain nojalla tekemä päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

4 §

Muutoksenhaku työtapaturmaa tai ammattitautia koskevasta korvauspäätöksestä

Muutoksenhakuun 4 luvun 11 §:ssä tarkoitettusta Valtiokonttorin päätöksestä sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

3.

Laki

työttömyysturvalain 2 a luvun 13 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 2 a luvun 13 a §, sellaisena kuin se on laissa 1271/2020, seuraavasti:

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

13 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 11 §:ssä tarkoitettu pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä 13 §:ssä tarkoitettu pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

4.

Laki

työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014)
9 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 448/2020, seuraavasti:

9 §

Monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteri

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus voi myöntää käyttöoikeuden monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan, kuntayhtymän tai Kansaneläkelaitoksen hakemuksesta. Käyttöoikeus voidaan myöntää työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan, kuntayhtymän tai Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakasrekisteriin talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2021 vp

Helsingissä 28.4.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anna Kontula vas
varapuheenjohtaja Katja Taimela sd
jäsen Kim Berg sd
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Ruut Sjöblom kok
jäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps
jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen